

گزارش «وطن امروز» درباره مصوبه جدید سن بازنشستگی در برنامه هفتم توسعه

اصلاح فرمول بازنشستگی

میانگین سن بازنشستگی در ایران ظرف یک دهه گذشته ۵۱ سال بوده که این نرخ در اغلب کشورهای بیش از ۶۰ سال است

نمایندگان مجلس شورای اسلامی روز یکشنبه در جریان بررسی جزئیات لایحه برنامه هفتم توسعه، با بند الحاقی ماده ۲۹ این لایحه با ۱۲۷ رای موافق، ۷۸ رای مخالف و ۸ رای ممتنع از مجموع ۲۲۴ نماینده حاضر در صحن موافقت کردند.

بر اساس بند الحاقی ماده ۲۹ لایحه مذکور؛ به منظور کاهش ناترازی صندوق‌های بازنشستگی و تقویت توان صندوق‌ها در انجام تکالیف محوله:

- ۱- بیمه‌پردازی که ۲۸ تا ۳۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنها برای بازنشستگی اضافه نمی‌شود.
- ۲- بیمه‌پردازی که ۲۵ تا ۲۸ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی ۲ ماه اضافه می‌شود.
- ۳- بیمه‌پردازی که ۲۰ تا ۲۵ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی ۳ ماه اضافه می‌شود.
- ۴- بیمه‌پردازی که مطابق قوانین ۱۰ تا ۲۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنان به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی ۴ ماه اضافه می‌شود.
- ۵- بیمه‌پردازی که مطابق قوانین تا ۱۰ سال سابقه خدمت دارند به سنوات اشتغال آنها به ازای هر سال تا زمان بازنشستگی ۵ ماه اضافه می‌شود.

تبصره ۱- اجرای تمام یا بخشی از احکام فوق‌الذکر مشروط بر آن است که سن بیمه‌شده در زمان بازنشستگی برای مردان از ۶۲ سال و برای زنان از ۵۵ سال بیشتر نباشد.

تبصره ۲- اصلاحات فوق در قوانین صندوق‌های بازنشستگی به استثنای صندوق‌هایی که حداقل سن بازنشستگی بیمه‌شدگان آنها از ارقام مذکور در تبصره «۱» بیشتر است به صورت دالمنی اعمال می‌شود.

تبصره ۳- ایناگرگان و مشمولان قوانین سخت و زبان آور مشمول قوانین خاص خود هستند.

تبصره ۴- اشخاص موضوع این حکم با رضایت خود و موافقت دستگاه‌های ذی‌ربط می‌توانند بدون نیاز زمان‌های مذکور در بندهای «۲» تا «۵» تا سقف سن موضوع تبصره «۱» حسب مورد به خدمت ادامه دهند. خدمت مازاد بر اساس قوانین و مقررات مربوط امکان‌پذیر است. نیاز نداشته باشند حسب مورد می‌توانند بدون لحاظ زمان‌های مذکور با پیشنهاد بالاترین مقام دستگاه موافقت معاون اول رئیس‌جمهور بر اساس قوانین مربوط نسبت به صدور احکام بازنشستگی آنان اقدام کنند.

تبصره ۶- افرادی که به تقاضای خود مایل به بازنشستگی زودتر از موعد فوق‌الذکر باشند، بازنشستگی آنها مطابق قوانین مربوطه و بدون رعایت بندهای «۱» تا «۵» بلامانع است و حقوق بازنشستگی آنان مطابق احکام این سند برقرار خواهد شد.

تبصره ۷- ایناگرگان و مشمولان قوانین سخت و زبان آور مشمول قوانین خاص خود هستند. تبصره ۸- ایناگرگان و مشمولان قوانین سخت و زبان آور مشمول قوانین خاص خود هستند.

بر اساس بند «۳» حذف شده ماده ۲۹ لایحه مذکور؛ به منظور ایجاد نظام تأمین اجتماعی پایدار و تضمین حقوق بیمه‌شدگان جدید از ابتدای اجرای برنامه، نظام تأمین اجتماعی بیمه‌شدگان جدیدالورود بر اساس اصول ذیل توسط وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با همکاری سازمان و دستگاه‌های ذی‌ربط تهیه می‌شود و به تصویب هیات وزیران می‌رسد.

تعیین شرط سن ۶۵ سال برای مرد و ۶۰ سال برای زن و سابقه بازنشستگی ۳۵ سال برای مرد و ۳۰ سال برای زن؛ مستخدمان موجود با رضایت کتبی خود نیز می‌توانند مشمول حکم این جزء قرار گیرند.
■ شاغلان مختار به بازنشستگی پس از ۳۰ سال خدمت هستند

سخنگوی کمیسیون تلفیق برنامه هفتم توسعه مجلس شورای اسلامی گفت: در تبصره ۶ ماده مذکور این اختیار را به شاغلان داده‌ایم تا اگر بخواهند بعد از ۳۰ سال خدمت، بازنشسته شوند و افراد بدون توجه به سن ۶۲ سال می‌توانند تقاضای بازنشستگی کنند و دستگاه مربوط نیز باید با تقاضای‌شان موافقت کند، مگر اینکه خودشان تمایل به ادامه کار داشته باشند.

محسن زنگنه درباره افزایش پلکانی سنوات خدمت و نحوه اعمال آن گفت: فصل پنجم لایحه برنامه هفتم توسعه ارسالی از سوی دولت به مجلس به بحث ساماندهی و اصلاح صندوق‌های بازنشستگی ارتباط داشت، در این فصل بندهایی برای بازنشستگان دیده شد که بخشی از آن افزایش حقوق بازنشستگان تا ۹۰ درصد حقوق شاغلان بود که طی امروز با فدرال در صحن مجلس قطعی و به شورای نگهبان ارسال می‌شود که کمک زیادی به معیشت بازنشستگان می‌کند.
البته این به معنای آن است که این فرد از سنوات و خدماتی که برای افراد با ۳۵ سال سابقه در نظر گرفته شده محروم می‌شود.

اما در حال حاضر با توجه به اینکه سن امید به زندگی به بیش از ۷۰ سال رسیده است دیگر الگوی قبلی جوابگو نیست و عملاً بازنشستگان با پرداخت ۳۰ سال حق بیمه، سال‌های سال مستمری دریافت می‌کنند.
شاید بتوان اصلی‌ترین دلیل ناترازی صندوق‌های بازنشستگی را همین موضوع دانست.

در اغلب کشورهای جهان با افزایش سن امید به زندگی که امری بدیهی و ناشی از پیشرفت‌های علمی و افزایش رفاه بشر است سال‌های خدمت برای بازنشسته شدن افزایش یافته است.

این مهم درباره صندوق‌های بازنشستگی کشورمان با وجود افزایش حدود ۴۲ درصدی سن امید به زندگی اتفاق نیفتاده است.
این مهم را باید در نظر داشت که میانگین سن

صندوق‌های بازنشستگی از کل منابع بودجه عمومی بیانگر روند رو به رشدی است که نشان از تشدید بحران در این صندوق‌هاست. بر مبنای گزارشی از مرکز پژوهش‌های مجلس از وضعیت صندوق‌های بازنشستگی همان‌طور که در نمودار شماره یک مشاهده می‌شود، سالانه درصد قابل‌توجهی از کل مصارف بودجه عمومی در راستای کمک

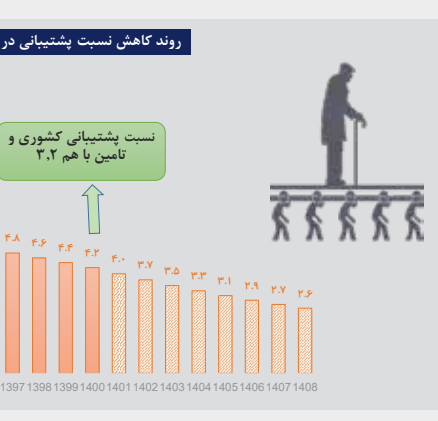
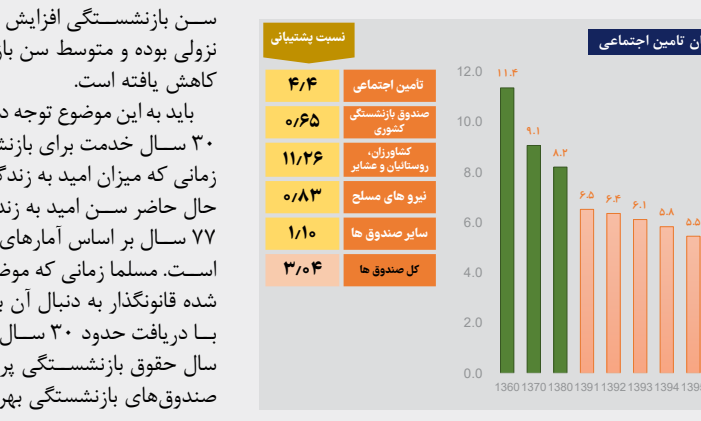
کنار بدهی‌های خود به سیستم بانکی، پیمانکاران و بانک مرکزی با چالشی جدی روبه‌رو شده‌اند. به گزارش «وطن امروز»، موضوع اصلاح ساختاری صندوق‌های بازنشستگی ارتباط تنگاتنگی با معیشت بخش عمده‌ای از جامعه دارد و اقناع افکار عمومی و مطالبه مردم برای اصلاح مسیر، خود مولفه مهمی است. در حقیقت تغییر ریل مسیر صندوق‌های بازنشستگی و نظام تأمین اجتماعی مستلزم یک اجماع ملی است. اهمیت اصلاح مسیر صندوق‌های بازنشستگی به حدی است که سال گذشته لزوم اجرای اصلاحات از سوی رهبر معظم انقلاب اعلام شد و ایشان سیاست‌های کلی تأمین را با هدف بهبود و ارتقای سطح رفاه جامعه و کاهش فقر ابلاغ و بر لزوم فراهم کردن شرایط اجرایی آن توسط دستگاه‌های متولی امر تأکید کردند. سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی که ۹ رویکرد ابلاغ شد که استقرار نظام تأمین اجتماعی یکپارچه و شفاف، همچنین بسط و تأمین عدالت اجتماعی، از مهم‌ترین نکات مورد تأکید در سیاست‌های ابلاغی رهبری است. یکی از اتفاقاتی که باید در صندوق‌های بازنشستگی رخ دهد جمعیت آنها و پایان دادن به پرداخت یارانه‌ای است که دولت هر ساله به این صندوق‌ها واریز می‌کند.

صندوق‌های پر از خالی

صندوق‌های بازنشستگی پس از سال‌ها سیاست‌گذاری نادرست و مدیریت غلط با ناترازی روبه‌رو شده‌اند و پیش‌بینی می‌شود در آینده‌نچندان دور توانایی پرداخت مستمری بازنشستگان را از دست بدهند. دولت‌ها نیز لاجرم با تأمین کسری آنها از محل بودجه عمومی در کنار بدهی‌های خود به سیستم بانکی، پیمانکاران و بانک مرکزی با چالشی جدی روبه‌رو شده‌اند. به گزارش «وطن امروز»، موضوع اصلاح ساختاری صندوق‌های بازنشستگی ارتباط تنگاتنگی با معیشت بخش عمده‌ای از جامعه دارد و اقناع افکار عمومی و مطالبه مردم برای اصلاح مسیر، خود مولفه مهمی است. در حقیقت تغییر ریل مسیر صندوق‌های بازنشستگی و نظام تأمین اجتماعی مستلزم یک اجماع ملی است. اهمیت اصلاح مسیر صندوق‌های بازنشستگی به حدی است که سال گذشته لزوم اجرای اصلاحات از سوی رهبر معظم انقلاب اعلام شد و ایشان سیاست‌های کلی تأمین را با هدف بهبود و ارتقای سطح رفاه جامعه و کاهش فقر ابلاغ و بر لزوم فراهم کردن شرایط اجرایی آن توسط دستگاه‌های متولی امر تأکید کردند. سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی که ۹ رویکرد ابلاغ شد که استقرار نظام تأمین اجتماعی یکپارچه و شفاف، همچنین بسط و تأمین عدالت اجتماعی، از مهم‌ترین نکات مورد تأکید در سیاست‌های ابلاغی رهبری است. یکی از اتفاقاتی که باید در صندوق‌های بازنشستگی رخ دهد جمعیت آنها و پایان دادن به پرداخت یارانه‌ای است که دولت هر ساله به این صندوق‌ها واریز می‌کند.

صندوق‌های بازنشستگی کشور

برای ورود به موضوع صندوق‌های بازنشستگی بهتر است تصویری از انواع آنها داشته باشیم. صندوق‌های بازنشستگی در کشور به ۲ گروه عمده تقسیم می‌شوند که یک گروه تابع وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی است و گروه دیگر به عنوان صندوق‌های صنفی یا به عبارتی، اختصاصی شناخته می‌شوند. از صندوق‌های مهم تابع وزارت کار می‌توان به سازمان تأمین اجتماعی، صندوق بازنشستگی کشوری و صندوق بیمه روستاییان و عشایر اشاره کرد و صندوق نیروهای مسلح، صدا و سیما و بانک‌ها از جمله صندوق‌های اختصاصی در کشور است.
بررسی منابع اختصاص یافته بابت کمک به

بازنشستگی در ایران ذیل تمام صندوق‌های بازنشستگی حدود ۵۱ سال است و این صندوق‌ها مجبورند به صورت حدودی تا ۳۰ سال بعد به بیمه‌پرداز مستمری بدهند. با توجه به نسبت پشتیبانی ضعیف صندوق‌ها مسلماً ادامه این روند امکان‌پذیر نیست.

سیاست‌گذار باید خیلی زودتر سیاست افزایش سن بازنشستگی را دنبال می‌کرد تا چنین شکاف عمیقی اتفاق نمی‌افتاد.

■ **مدیریت دارایی‌ها و بازده سرمایه‌گذاری‌ها**
در بیشتر صندوق‌های بازنشستگی دنیا، میزان ارزش روز دارایی‌ها و بازده حاصل از آنها به صورت شفاف در معرض دید عموم قرار دارد، در کشور ما اما به دلیل غیربهره‌بودن بخش عمده‌ای از بنگاه‌های زیرمجموعه صندوق‌ها، همچنین مساله تورم بالا، ارزش‌گذاری دارایی‌ها و محاسبه بازده آنها با چالش‌های متعددی روبه‌رو است. از سوی دیگر در رابطه با میزان بدهی‌های دولت به صندوق‌های بازنشستگی نیز این عدم شفافیت تا حد زیادی وجود دارد، به این معنا که میزان بدهی‌های دولت به صندوق‌ها اعلام نمی‌شود و حتی توافق پیرامون میزان بدهی وجود ندارد.

بازنشستگی‌های پیش از موعد

یکی دیگر از عوامل بروز بحران در صندوق‌های بازنشستگی، این است که قوانین و سیاست‌گذاری در این حوزه، بدون لحاظ اصل حفظ پایداری مالی صندوق‌ها بوده است. از جمله این موارد می‌توان به قوانین مربوط به بازنشستگی‌های پیش از موعد اشاره کرد که بازنشستگی پیش از موعد برخی مشاغل سخت و زبان‌آور یکی از مهم‌ترین آنهاست و در سال‌های اخیر، درصد قابل‌توجهی از بازنشستگی‌های سازمان تأمین اجتماعی را به خود اختصاص داده است. طبق آمار سازمان تأمین اجتماعی، سال ۱۴۰۰ حدود ۵۱ درصد بازنشستگی‌های این سازمان، پیش از موعد بوده است.

مرور آمارها و گزارش‌های مربوط حاکی است پایداری مالی صندوق‌های بازنشستگی در کشور با بحران جدی روبه‌رو است و اکثریت صندوق‌های بازنشستگی کشور مثل صندوق بازنشستگی کشوری، نیروهای مسلح و صندوق‌های دستگامی در حال حاضر قادر به پرداخت حقوق و مستمری بازنشستگان از طریق منابع داخلی خود نبوده و به بودجه عمومی وابسته شده‌اند و نیازمند شروع اصلاحات ساختاری در نظام تأمین اجتماعی و صندوق‌های بازنشستگی است.

ورود زودهنگام برخی گروه‌های شغلی به صندوق‌های بازنشستگی و در نتیجه خروج زودهنگام آنان باعث می‌شود سنوات دریافت مستمری افزایش یابد که بار مالی قابل‌توجهی به صندوق‌های بازنشستگی تحمیل می‌کند. افرادی که دوره تحصیلی آن جزو سوابق خدمت‌شان محسوب می‌شود، بخش مهمی از گروه‌های با سن بازنشستگی پایین را تشکیل می‌دهند. کاهش سن بازنشستگی موضوعی است که به‌رغم آثار مخرب آن بر پایداری صندوق‌های بازنشستگی، یکی از موضوعات مسور در رابطه با گروه‌های مختلف شغلی است و درخواست برای فرارگیری در زمره مشاغل سخت و زبان‌آور و دریافت سنوات ارفاقی، همواره از سوی مشاغل مختلف ارائه می‌شود. مسلماً ادامه این روند می‌تواند باعث تشدید کسری بودجه و به دنبال آن تشدید هر چه بیشتر تورم شود؛ با توجه به نامگذاری سال ۱۴۰۲ به نظر می‌رسد حالا بهترین موقعیت برای اصلاح وضعیت صندوق‌های بازنشستگی است.

صندوق‌های بازنشستگی از کل منابع بودجه عمومی بیانگر روند رو به رشدی است که نشان از تشدید بحران در این صندوق‌هاست. بر مبنای گزارشی از مرکز پژوهش‌های مجلس از وضعیت صندوق‌های بازنشستگی همان‌طور که در نمودار شماره یک مشاهده می‌شود، سالانه درصد قابل‌توجهی از کل مصارف بودجه عمومی در راستای کمک کنارت بدهی‌های خود به سیستم بانکی، پیمانکاران و بانک مرکزی با چالشی جدی روبه‌رو شده‌اند. به گزارش «وطن امروز»، موضوع اصلاح ساختاری صندوق‌های بازنشستگی ارتباط تنگاتنگی با معیشت بخش عمده‌ای از جامعه دارد و اقناع افکار عمومی و مطالبه مردم برای اصلاح مسیر، خود مولفه مهمی است. در حقیقت تغییر ریل مسیر صندوق‌های بازنشستگی و نظام تأمین اجتماعی مستلزم یک اجماع ملی است. اهمیت اصلاح مسیر صندوق‌های بازنشستگی به حدی است که سال گذشته لزوم اجرای اصلاحات از سوی رهبر معظم انقلاب اعلام شد و ایشان سیاست‌های کلی تأمین را با هدف بهبود و ارتقای سطح رفاه جامعه و کاهش فقر ابلاغ و بر لزوم فراهم کردن شرایط اجرایی آن توسط دستگاه‌های متولی امر تأکید کردند. سیاست‌های کلی تأمین اجتماعی که ۹ رویکرد ابلاغ شد که استقرار نظام تأمین اجتماعی یکپارچه و شفاف، همچنین بسط و تأمین عدالت اجتماعی، از مهم‌ترین نکات مورد تأکید در سیاست‌های ابلاغی رهبری است. یکی از اتفاقاتی که باید در صندوق‌های بازنشستگی رخ دهد جمعیت آنها و پایان دادن به پرداخت یارانه‌ای است که دولت هر ساله به این صندوق‌ها واریز می‌کند.

سن بازنشستگی در کشورهای اروپایی چندسال است؟

طبق گزارش سازمان همکاری توسعه و اقتصادی، سن بازنشستگی پیش از موعد برای مردان، از ۵۹ سال در لیتوانی تا ۶۳٫۷ سال در آلمان متغیر است، این سن برای زنان نیز در بازه ۵۸ سال در لیتوانی تا ۶۲٫۷ سال در آلمان قرار دارد. سن راجع بازنشستگی تا ۶۷ سال برای مردان نروژی و ایسلندی متغیر است. این سن برای زنان در نروژ و ایسلند که بالاترین میزان گزارش شده است،

علل بحران صندوق‌های بازنشستگی: تغییرات جمعیتی

«نسبت پشتیبانی» شاخصی است که نشان‌دهنده وضعیت جریان مالی ورودی به جریان خروجی صندوق‌ها و برابری است با نسبت تعداد بیمه‌شدگان به تعداد پرنده‌های مستمری‌بگیران. با این توضیح طبیعی است که هر چه اندازه این نسبت بزرگ‌تر باشد آن صندوق از نظر درآمد و هزینه در نقطه مطلوب‌تری قرار دارد. بررسی آمارهای منتشر شده توسط سازمان تأمین اجتماعی نشان می‌دهد روند تغییرات این شاخص در ۱۰ سال اخیر برای این سازمان نزولی بوده و مقدار آن تا سال ۱۳۹۹ به زیر ۴٫۴ رسیده است. در یک دهه گذشته به صورت مستمر نسبت درآمد حاصل از دریافت حق بیمه به هزینه پرداخت مستمری کاهش یافته است. رشد نامتوازن جمعیت از عواملی است که در وقوع این وضعیت نقش مهمی داشته است. بالا بودن نرخ رشد جمعیت در یک دوره (دهه ۱۳۶۰) و کاهش این نرخ در دوره‌های بعدی باعث شده به تدریج ترکیب جمعیتی کشور از نظر سنی نامتوازن شود.

سن بازنشستگی

از موارد مهم تأثیرگذار بر پایداری صندوق‌های بازنشستگی، سن بازنشستگی و مدت زمان بهره‌مندی از حقوق و مستمری بازنشستگی است. همان‌طور که در نمودار شماره ۲ نمایش داده شده است، با وجود افزایش پیوسته امید به زندگی، نه تنها متناسب با آن سن بازنشستگی افزایش نیافته است، بلکه این روند نزولی بوده و متوسط سن بازنشستگی نزدیک به ۵ سال کاهش یافته است.

باید به این موضوع توجه داشت که در دهه ۵۰ شمسی، ۳۰ سال خدمت برای بازنشستگی کارگران تعیین شد، زمانی که میزان امید به زندگی تنها ۵۴ سال بود اما در حال حاضر سن امید به زندگی در کشورمان به بیش از ۷۷ سال بر اساس آمارهای اعلامی بانک جهانی رسیده است. مسلماً زمانی که موضوع ۳۰ سال خدمت تصویب شده قانونگذار به دنبال آن بود صندوق‌های بازنشستگی با دریافت حدود ۳۰ سال حق بیمه قریب ۱۰ تا ۲۰ سال حقوق بازنشستگی پرداخت کند؛ الگویی که برای صندوق‌های بازنشستگی بهره‌ور و اقتصادی بوده است.